

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

5 март 2020 година *

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Директива 2008/48/ЕО — Договори за потребителски кредити — Член 8 — Задължение за проверка от кредитора на кредитоспособността на потребителя — Национална правна уредба — Възможност на повдигнатото от потребителя възражение за недействителност на договора да се противопостави изтичането на давностния срок — Член 23 — Санкции — Ефективен, пропорционален и възпиращ характер — Национален съд — Служебна проверка дали това задължение е изпълнено“

По дело C-679/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Okresní soud v Ostravě (Районен съд Острава, Чешка република) с акт от 25 октомври 2018 г., постъпил в Съда на 5 ноември 2018 г., в рамките на производство по дело

OPR-Finance s.r.o.

срещу

GK,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев, председател на състава, Т. von Danwitz и А. Kumin (докладчик), съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: М. Longar, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 4 септември 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за чешкото правителство, от М. Smolek, J. Vlácil и S. Šindelková, в качеството на представители,
- за португалското правителство, от L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, M.J. Marques и С. Farto, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от G. Goddin и P. Němečková, в качеството на представители,

* Език на производството: чешки.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 ноември 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 8 и 23 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66 и поправки в ОВ L 207, 2009 г., стр. 14, ОВ L 199, 2010 г., стр. 40 и ОВ L 234, 2011 г., стр. 46).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между OPR-Finance s. r. o. и GK по повод искане за плащане на дължими суми по договор за кредит, който това дружество е предоставило на последното лице.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 7, 9, 26, 28 и 47 от Директива 2008/48 имат следното съдържание:
 - „(7) За да се улесни изграждането на добре функциониращ вътрешен пазар на потребителски кредити, е необходимо да се предвиди хармонизирана рамка на Общността в редица ключови области. [...]
 - [...]
 - (9) Пълната хармонизация е необходима, за да се осигури на всички потребители в Общността високо и равностойно ниво на защита на техните интереси и за да се създаде реален вътрешен пазар. Ето защо на държавите членки не следва да се позволява да запазят или въвеждат национални разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива. Това ограничение обаче следва да се прилага само тогава, когато са налице разпоредби, хармонизирани чрез настоящата директива. Когато не съществуват такива хармонизирани разпоредби, държавите членки следва да са свободни да запазят или въвеждат национално законодателство. [...] Друг пример за тази възможност, с която разполагат държавите членки, може да бъде запазването или въвеждането на национални разпоредби относно развалянето на договора за продажба на стоки или доставка на услуги, ако потребителят упражни правото си на отказ от договора за кредит. [...]
 - [...]
 - (26) [...] В условията на разрастващ се кредитен пазар е особено важно кредиторите да не кредитират по безотговорен начин или да не предоставят кредити без предварителна оценка на кредитоспособността, а държавите членки следва да упражняват необходимия надзор с цел избягване на такова поведение и следва да приложат необходимите средства за санкциониране на кредиторите в случаите, в които те процедурат по този начин. [...] [К]редиторите следва да имат отговорността да проверяват кредитоспособността на всеки отделен потребител. За тази цел те могат да използват не само информацията, предоставена от потребителя при изготвянето на съответния договор за кредит, но също и информацията, придобита по време на продължителни търговски отношения. Властите на

държавите членки могат да предоставят на кредиторите подходящи указания и насоки. Потребителите също така следва да действат благоразумно и да спазват договорните си задължения.

[...]

(28) За да се оцени кредитният статус на потребителя, кредиторът следва също да направи справка в съответните бази данни; обхватът на тези справки може да варира в зависимост от правните и фактическите обстоятелства. [...]

[...]

(47) Държавите членки следва да установят система от санкции за нарушаване на [националните разпоредби, приети съгласно] настоящата директива и да гарантират тяхното привеждане в изпълнение. Докато изборът на санкции е по усмотрение на държавите членки, то предвидените санкции следва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи“.

4 Член 8 от тази директива, озаглавен „Задължение за оценка на кредитоспособността на потребителя“, предвижда в параграф 1:

„Държавите членки гарантират, че преди сключването на договора за кредит кредиторът оценява кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчно информация, получена, когато е уместно, от потребителя и, ако е необходимо, въз основа на справка в съответната база данни. Държавите членки, чието законодателство задължава кредиторите да направят оценка на кредитоспособността на потребителя въз основа на справка в съответната база данни, могат да запазят в сила това изискване“.

5 Член 23 от разглежданата директива, озаглавен „Санкции“, предвижда следното:

„Държавите членки установяват система от санкции за нарушаване на националните разпоредби, приети съгласно настоящата директива, и вземат всички необходими мерки за гарантирано прилагане на тези санкции. Предвидените санкции трябва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи“.

Чешкото право

Закон № 257/2016 за потребителския кредит

6 Директива 2008/48 е транспонирана в чешкото право със zákon č. 257/2016 Sb., о spotřebitelském úvěru (Закон № 257/2016 за потребителския кредит).

7 Член 86 от този закон, озаглавен „Оценка на кредитоспособността на потребителя“, гласи:

„(1) Преди да се сключи договор за потребителски кредит или да се извърши промяна в произтичащите от такъв договор задължения, състояща се в съществено увеличаване на общия размер на потребителския кредит, кредиторът оценява кредитоспособността на потребителя въз основа на съществена, надеждна, достатъчна и пропорционална информация, получена от потребителя и, когато е необходимо, от база данни, позволяваща оценка на кредитоспособността на потребителя, или от други източници. Кредиторът отпуска кредита само ако оценката на кредитоспособността на потребителя покаже, че няма основателни съмнения относно способността на потребителя да върне кредита.“

(2) При оценката на кредитоспособността на потребителя кредиторът по-специално оценява способността на потребителя да изплаща договорените редовни месечни вноски по потребителския кредит въз основа на сравнение между доходите и разходите на потребителя и при отчитане на средствата на последния за посрещане на съществуващите задължения. Той взема предвид стойността на имуществото само ако от сключения потребителски договор е видно, че потребителският кредит трябва да се изплати частично или изцяло чрез приходите от продажбата на имущество на потребителя, а не чрез редовните месечни вноски, или ако от финансовото положение на потребителя е видно, че той ще бъде в състояние да върне потребителския кредит независимо от доходите си“.

- 8 Член 87 от посочения закон, озаглавен „Последици от неспазването на задължението за оценка на кредитоспособността на потребителя“, предвижда в параграф 1:

„Ако кредиторът предостави на потребителя потребителски кредит в нарушение на член 86, параграф 1, второ изречение, договорът е недействителен. Потребителят може да се позове на недействителността в тригодишен давностен срок от датата на сключване на договора. Потребителят е длъжен да върне главницата на отпуснатия потребителски кредит в съответстващ на финансовите му възможности срок“.

Закон № 89/2012 за приемане на Граждански кодекс

- 9 Член 586 от *zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (Закон № 89/2012 за приемане на Граждански кодекс) предвижда следното:

„(1) Когато недействителността на правна сделка е предвидена в защита на интересите на определено лице, само това лице може да се позове на недействителността на тази сделка.

(2) Ако оправомощеното лице не се позове на недействителността на правната сделка, тя се счита за действителна“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 10 На 21 април 2017 г. ГК сключва от разстояние договор за револвиращ кредит с OPR-Finance, въз основа на който това дружество му предоставя сума в размер на 4 900 чешки крони (CZK) (около 192 EUR).
- 11 Тъй като ГК не прави дължимите плащания, на 7 юни 2018 г. OPR-Finance сезира Okresní soud v Ostravě (Районен съд Острава, Чешка република) с искане ГК да бъде осъден да заплати сумата от 7 839 CZK (около 307 EUR) заедно със законната лихва за забава, считано от 1 октомври 2017 г. до пълното изплащане на тази сума.
- 12 От акта за преюдициално запитване е видно, че в хода на главното производство, от една страна, OPR-Finance не е посочило, а още по-малко е доказало, че преди сключването на разглеждания договор за кредит е оценило кредитоспособността на кредитополучателя.
- 13 От друга страна, ГК не се е позовал на произтичащата от този факт недействителност на договора. Съгласно член 87, параграф 1 от Закон № 257/2016 за потребителския кредит обаче изразяващата се в недействителността на договора за кредит санкция се прилага само по искане на потребителя. Запитващата юрисдикция счита, че подобно правило противоречи на защитата на потребителя, гарантирана с Директива 2008/48.

- 14 В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, първо, че съгласно установената практика на чешките съдилища и съгласно чешката доктрина на националния съд е забранено да прилага служебно санкцията, която се изразява в относителна недействителност и следва от член 87, параграф 1 от Закон № 257/2016 за потребителския кредит. Второ, според тази юрисдикция потребителите, които в по-голямата част от споровете в областта на потребителския кредит не са представлявани от адвокат, изключително рядко правят възражение за недействителност на договора с мотива, че кредиторът не е оценил кредитоспособността им.
- 15 Освен това запитващата юрисдикция си задава въпроса дали тълкуване на националното право в съответствие с Директива 2008/48, което би означавало, че националният съд е длъжен да приложи служебно санкцията, предвидена в член 87, параграф 1 от Закон № 257/2016 за потребителския кредит, не би довело до тълкуване *contra legem*.
- 16 При тези условия *Okresní soud v Ostravě* (Районен съд Острава) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Допуска ли член 8 във връзка с член 23 от Директива 2008/48 национално законодателство, което предвижда, че санкцията за неизпълнение на задължението на кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя преди сключването на договора за кредит се състои в недействителността на договора за кредит, съчетана със задължение на потребителя да върне главницата на кредитора в съответстващ на финансовите му възможности срок, когато обаче такава санкция (недействителност на договора за кредит) е приложима само в случай че потребителят се позове на нея (т.е. направи възражение за недействителност на договора) в рамките на тригодишен давностен срок?
- 2) Изисква ли член 8 във връзка с член 23 от Директива 2008/48 от националната юрисдикция да прилага служебно предвидената в националното законодателство санкция за неизпълнение на задължението на кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя (т.е. дори и в случаите, когато потребителят не е поискал това активно)?“.

По преюдициалните въпроси

- 17 С преюдициалните си въпроси, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 8 от Директива 2008/48 във връзка с член 23 от нея трябва да се тълкува в смисъл, от една страна, че налага на националните юрисдикции да проверяват служебно дали е налице неизпълнение на преддоговорното задължение на кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя, предвидено в член 8 от тази директива, и да приложат правните последици, произтичащи от националното право в случай на неизпълнение на това задължение, и от друга страна, че не допуска национален режим, по силата на който такова неизпълнение се санкционира с недействителността на договора за кредит, съчетана със задължение на този потребител да върне на посочения кредитор главницата в съответстващ на неговите финансови възможности срок само при условие че споменатият потребител се позове на недействителността, и то в тригодишен давностен срок.
- 18 В това отношение следва да се посочи, че Съдът многократно е припомнял задължението на националния съд да провери служебно дали са нарушени някои разпоредби от правото на Съюза в областта на защитата на потребителите (решение от 21 април 2016 г., *Radlinger и Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 62 и цитираната съдебна практика).
- 19 Такова изискване се обосновава с мотива, че съгласно постоянната практика на Съда системата на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика, от гледна точка както на възможностите си да преговаря, така и на

степената си на информираност, което го принуждава да приеме условията, установени предварително от продавача или доставчика, без да може да повлияе на съдържанието им (решение от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 63 и цитираната съдебна практика).

- 20 От член 8, параграф 1 от Директива 2008/48, разгледан в светлината на съображение 28 от последната директива, става ясно, че преди сключването на договор за кредит кредиторът е длъжен да направи оценка на кредитоспособността на потребителя, като това задължение евентуално може да включва справка в съответните бази данни. В това отношение следва да се припомни, че съгласно съображение 26 от тази директива посоченото задължение има за цел да се ангажира отговорността на кредитора и да се предотврати опасността той да предостави кредит на некредитоспособни потребители.
- 21 Освен това, доколкото цели да предпази потребителите от свръхзадължнялост и неплатежоспособност, това задължение допринася за постигането на целта на Директива 2008/48, която се състои, както става ясно от съображения 7 и 9, в предвиждането в областта на потребителските кредити на пълна и задължителна хармонизация в редица ключови области, която се приема като необходима, за да се осигури на всички потребители в Европейския съюз високо и равностойно равнище на защита на техните интереси и за да се улесни изграждането на добре функциониращ вътрешен пазар на потребителски кредити (решение от 27 март 2014 г., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, т. 42). Следователно за потребителя това задължение е от основно значение.
- 22 От друга страна, съществува немалък риск, по-специално поради незнание, потребителят да не се позове на правната норма, предназначена да му предостави защита (решение от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 65 и цитираната съдебна практика).
- 23 От изложените по-горе съображения следва, както Съдът е постановил във връзка със спазването на задължението за предоставяне на информация, предвидено в член 10, параграф 2 от Директива 2008/48, което също допринася за осъществяването на целта на тази директива, припомнена в точка 21 от настоящото решение, че на потребителя не би могло да се предостави ефективна защита, ако националният съд не е длъжен, след като разполага с необходимите за тази цел данни от фактическа и правна страна, да проверява служебно дали е изпълнено задължението на кредитора, посочено в член 8 от посочената директива (вж. по аналогия решение от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 66 и 70).
- 24 Освен това, когато националният съд е установил служебно неизпълнението на това задължение, той е длъжен, без да чака потребителят да направи искане в този смисъл, да приложи всички правни последици, произтичащи от националното право в случай на такова неизпълнение, стига да се спази принципът на състезателност и установените в това право санкции да отговарят на изискванията на член 23 от Директива 2008/48, както са тълкувани от Съда (вж. в този смисъл решение от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 71, 73 и 74). В това отношение следва да се припомни, че член 23 от тази директива предвижда, от една страна, че системата от санкции, приложими в случай на нарушение на националните разпоредби, приети съгласно член 8 от същата директива, трябва да бъде определена по такъв начин, че санкциите да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи, и от друга страна, че държавите членки вземат всички необходими мерки, за да гарантират тяхното прилагане. В тези граници изборът на санкции е по усмотрение на държавите членки (вж. в този смисъл решение от 27 март 2014 г., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, т. 43).

- 25 Освен това съгласно постоянната съдебна практика относно принципа на лоялно сътрудничество, закрепен в член 4, параграф 3 ДЕС, запазвайки избора на санкциите, държавите членки трябва по-специално да следят нарушенията на правото на Съюза да бъдат санкционирани при материалноправни и процесуалноправни условия, които са аналогични на приложимите при нарушения на националното право от сходно естество и значение и които във всички случаи придават на санкцията ефективен, пропорционален и възпиращ характер (решение от 27 март 2014 г., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, т. 44 и цитираната съдебна практика).
- 26 Освен това Съдът е постановил, че строгостта на санкциите трябва да бъде в съответствие с тежестта на наказваните с тях нарушения, като по-специално се гарантира реално възпиращ ефект и същевременно се съблюдава основният принцип на пропорционалност (решение от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 63 и цитираната съдебна практика).
- 27 Следва да се добави, че националните юрисдикции, които единствено са компетентни да тълкуват и прилагат националното право, са тези, които следва да проверят дали с оглед на всички обстоятелства по конкретния случай посочените санкции отговарят на такива изисквания и имат ефективен, пропорционален и възпиращ характер.
- 28 Когато се произнася по преюдициално запитване, Съдът обаче може да направи уточнения, от които да се ръководят посочените юрисдикции при осъществяването от тях преценки (вж. по аналогия решение от 21 ноември 2018 г., de Diego Porras, C-619/17, EU:C:2018:936, т. 91 и цитираната съдебна практика).
- 29 В настоящия случай, видно от данните в акта за преюдициално запитване, неизпълнението на преддоговорното задължение на кредитора да оцени кредитоспособността на кредитополучателя, наложено с член 86 от Закон № 257/2016 за потребителския кредит, се санкционира съгласно член 87 от този закон с недействителността на договора за кредит, съчетана със задължението на потребителя да върне на кредитора само главницата в съответстващ на неговите финансови възможности срок, при условие че потребителят се позове на тази недействителност, и то в тригодишен давностен срок, считано от сключването на договора. Така при прилагане на предвидената в посочения закон санкция, а именно недействителността на договора за кредит, кредиторът губи правата си да получи плащане на уговорените лихви и разноски.
- 30 В това отношение следва да се отбележи, че доколкото прилагането на такава санкция води до отпадане на правото на кредитора на уговорените лихви и разноски, посочената санкция изглежда в съответствие с тежестта на наказваните с нея нарушения, и по-специално има реално възпиращ ефект (вж. в този смисъл решенията от 27 март 2014 г., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, т. 52 и 53 и от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 69).
- 31 Следва да се уточни, че предвид важността на целта да бъдат защитени потребителите, неразделно свързана със задължението на кредитодателя да провери кредитоспособността на кредитополучателя, Съдът вече е приел, че ако санкцията, състояща се в изгубване на лихвата, се окаже на практика лишена отчасти или дори изцяло от ефект, това безспорно би означавало, че тя няма реално възпиращ характер (вж. в този смисъл решение от 27 март 2014 г., LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, т. 52 и 53).
- 32 От акта за преюдициално запитване е видно, че прилагането на санкцията, изразяваща се в недействителност на договора за кредит, е подчинено на условието потребителят да се позове на тази недействителност, и то в тригодишен давностен срок. Във връзка с последното следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика при липсата на правна уредба на

Съюза в тази област правилата за гарантиране на защита на правата, които данъчнозадължените лица черпят от правото на Съюза, попадат в обхвата на вътрешния правен ред на всяка държава членка по силата на принципа на процесуалната автономия на държавите членки, при условие все пак че тези правила не са по-неблагоприятни от правилата, уреждащи аналогични вътрешноправни положения (принцип на равностойност) и не правят на практика невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) (вж. в този смисъл решение от 18 декември 2014 г., *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, т. 23).

- 33 Що се отнася до принципа на равностойност, следва да се отбележи, че Съдът не разполага с никакви данни, които да породят съмнения в съответствието с този принцип на условието за разглеждания в главното производство давностен срок.
- 34 Що се отнася до принципа на ефективност, достатъчно е да се припомни, че както е видно от точки 23 и 24 от настоящото решение, ефективната защита на потребителя изисква в положение, при което кредиторът предявява срещу потребителя иск въз основа на договора за кредит, националният съд да провери служебно дали кредиторът е спазил задължението, предвидено в член 8 от Директива 2008/48, и ако установи неизпълнение на това задължение, да приложи предвидените в националното право правни последици при спазване на принципа на състезателност, без да чака потребителят да направи искане в това отношение.
- 35 Що се отнася до санкция като недействителността на договора за кредит, съчетана със задължението за връщане на главницата, следва да се уточни, че когато потребителят изрази отрицателно становище относно прилагането на такава санкция, това становище следва да се вземе предвид (вж. по аналогия решения от 4 юни 2009 г., *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, т. 33 и от 21 февруари 2013 г., *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, т. 35).
- 36 От изложеното следва, че принципът на ефективност не допуска условието, че потребителят трябва да се позове на изразяващата се в недействителността на договора за кредит санкция, съчетана със задължението за връщане на главницата и приложима в случай на неизпълнение от страна на кредитора на предвиденото в член 8 от Директива 2008/48 задължение, и то в тригодишен давностен срок.
- 37 Този извод не може да бъде поставен под въпрос от довода, изтъкнат от чешкото правителство в писменото му становище, че националните разпоредби относно пруденциалния надзор на кредитните институции предвиждат и административна санкция под формата на глоба в размер до 20 милиона чешки крони (около 783 000 EUR) в случай на отпускане на кредит при неизпълнение на задължението за оценка на кредитоспособността на потребителя.
- 38 Всъщност следва да се изтъкне, че в съдебното заседание Европейската комисия поддържа, без това да бъде оспорено, че компетентният чешки надзорен орган, а именно чешката национална банка, никога не е съобщавал за решение относно налагането на глоби за неизпълнение на това задължение от страна на кредитора. Освен това, както отбелязва генералният адвокат в точка 82 от заключението си, такива санкции сами по себе си не са от естество да осигурят достатъчно ефективно защитата на потребителите срещу рисковете от свръхзадължнялост и неплатежоспособност, която Директива 2008/48 цели, тъй като не оказват влияние върху положението на потребител, на когото е бил предоставен кредит в нарушение на член 8 от тази директива.
- 39 При всички положения, след като, както в настоящия случай, за да санкционира подобно нарушение, националният законодател е предвидил, освен административна, и гражданскоправна санкция в полза на съответния потребител, тази санкция трябва — с оглед на особеното значение, което Директива 2008/48 придава на защитата на потребителите — да се прилага при спазване на принципа на ефективност.

- 40 Накрая, както е видно от съдържащите се в акта за преюдициално запитване данни, според установената практика на чешките съдилища на националния съд е забранено да прилага служебно санкцията, изразяваща се в недействителност на договора за кредит, съчетана със задължението за връщане на главницата, предвидена в случай на неизпълнение на преддоговорното задължение на кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя.
- 41 Що се отнася до тази забрана, следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда, когато прилагат вътрешното право, националните съдилища трябва, доколкото е възможно, да го тълкуват с оглед на текста и целите на Директива 2008/48, за да постигнат предвидения от последната резултат и следователно да спазят член 288, трета алинея ДФЕС. Това задължение за съответстващо тълкуване на националното право всъщност е присъщо за системата на Договора за функционирането на Европейския съюз, доколкото дава възможност на националните юрисдикции в рамките на своята компетентност да осигурят пълната ефикасност на правото на Съюза, когато се произнасят по споровете, с които са сезирани (решение от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 79).
- 42 Освен това Съдът многократно е постановявал, че принципът на съответстващо тълкуване изисква националните юрисдикции да използват всички свои правомощия, като вземат предвид цялото вътрешно право и като прилагат признатите от последното методи за тълкуване, за да гарантират пълната ефективност на съответната директива и да стигнат до разрешение, което съответства на преследваната от нея цел (вж. в този смисъл решение от 24 януари 2012 г., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, т. 27 и цитираната съдебна практика).
- 43 Следва да се добави и че националните юрисдикции, включително тези, които се произнасят като последна инстанция, евентуално трябва да изменят установената национална съдебна практика, ако тя се основава на тълкуване на националното право, което е несъвместимо с целите на дадена директива (вж. в този смисъл решение от 5 септември 2019 г., Pohotovost', C-331/18, EU:C:2019:665, т. 56 и цитираната съдебна практика).
- 44 От това следва, че в делото по главното производство запитващата юрисдикция няма основание да приеме, че е изправена пред невъзможност да тълкува разглежданите национални разпоредби в съответствие с правото на Съюза само поради факта че чешките съдилища са тълкували тези разпоредби в несъвместим с това право смисъл. При тези обстоятелства запитващата юрисдикция трябва да осигури пълното действие на Директива 2008/48, като при необходимост по собствена инициатива не приложи направеното от чешките съдилища тълкуване, когато това тълкуване не е съвместимо с правото на Съюза (вж. по аналогия решение от 8 ноември 2016 г., Огнянов, C-554/14, EU:C:2016:835, т. 69 и 70 и цитираната съдебна практика).
- 45 Това задължение за съответстващо тълкуване все пак се ограничава от общите принципи на правото, и по-специално от принципа на правна сигурност, и не може да служи за основа на тълкуване *contra legem* на националното право.
- 46 С оглед на всички изложени по-горе съображения на преюдициалните въпроси следва да се отговори, че членове 8 и 23 от Директива 2008/48 трябва да се тълкуват в смисъл, че изискват националният съд да проверява служебно дали е налице неизпълнение на преддоговорното задължение на кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя, предвидено в член 8 от тази директива, и да приложи правните последици, произтичащи от националното право в случай на неизпълнение на това задължение, стига санкциите да отговарят на изискванията на посочения член 23. Членове 8 и 23 от Директива 2008/48 трябва да се тълкуват и в смисъл, че не допускат национален режим, по силата на който неизпълнението от страна на кредитора на неговото преддоговорно задължение да оцени кредитоспособността на потребителя се санкционира с недействителността на договора за кредит, съчетана със задължението на този

потребител да върне на кредитодателя главницата в съответстващ на неговите финансови възможности срок, само при условие че този потребител се позове на недействителността, и то в тригодишен давностен срок.

По съдебните разноски

- ⁴⁷ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Членове 8 и 23 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета трябва да се тълкуват в смисъл, че изискват националният съд да проверява служебно дали е налице неизпълнение на преддоговорното задължение на кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя, предвидено в член 8 от тази директива, и да приложи правните последици, произтичащи от националното право в случай на неизпълнение на това задължение, стига санкциите да отговарят на изискванията на посочения член 23. Членове 8 и 23 от Директива 2008/48 трябва да се тълкуват и в смисъл, че не допускат национален режим, по силата на който неизпълнението от страна на кредитора на неговото преддоговорно задължение да оцени кредитоспособността на потребителя се санкционира с недействителността на договора за кредит, съчетана със задължението на този потребител да върне на кредитора главницата в съответстващ на неговите финансови възможности срок, само при условие че този потребител се позове на недействителността, и то в тригодишен давностен срок.

Подписи